

Ari Hjelm

Hankintalain toteutus ja noudattaminen Espoon Kaupungin käyttäjäpalvelutöissä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

RKM (AMK)

Työnjohto

Rakennusmestarityö

27.9.2021

Tiivistelmä

Tekijä:	Ari Hjelm
Otsikko:	Hankintalain toteutus ja noudattaminen Espoon Kaupungin käyttäjäpalvelutöissä
Sivumäärä:	40 sivua
Aika:	27.9.2021.
Tutkinto:	Rakennusmestari (AMK)
Tutkinto-ohjelma:	Rakennusalan työnjohdon tutkinto-ohjelma
Ammatillinen pääaine:	Talonrakennus
Ohjaajat:	Lehtori Anne Pietilä Rakennusarkkitehti Marja Pimiä

Opinnäytetyössä tavoitteena on tuoda kaikille Espoon Kaupungin tilapalveluissa käyttäjäpalveluita tekeville malliohjeistus julkisesta hankinnasta. Hankintamenettelyt ja niiden käyttömahdollisuudet tuodaan tutummaksi, jotta uskallus käyttää hankintalakia monipuolisesti kasvaa julkista hankintaa suorittaessa. Myös tiivistetyn ohjeistuksen tärkeys korostuu yhtenäistämällä hankintojen käytäntöjä.

Opinnäytetyön menetelminä käytettiin lähteistä saatavien tilapalveluiden sisäisen, mutta hajanaisesti sijoitetun tiedostojen hyödyntämistä. Tärkein lähde oli kuitenkin hankintalaki. Myös internettiä hyödynnettiin esimerkiksi ratkaisuehdotuksen vertailussa muiden kaupunkien ohjeistuksiin julkisesta hankinnasta.

Ratkaisuehdotus eli malliohjeistus antaa monipuolisen kuvan julkisen hankinnan hankintamenettelyistä ja vaiheista, joita hankintaan kuuluu. Lopputuloksena syntyi tiivistetty malliohjeistus käyttäjäpalveluitätekeville ja hankintayksikön käyttöön. Halutesaan hankintayksikkö voi malliohjeistusta käyttää pohjana, tehdessään oman lopullisen ohjeistuksen julkisille hankinnoille.

Tämän kaltaisen ohjeistuksen olemassaolo on perusteltua, koska se luo rohkeutta tehdä hankintoja hankintalakia kunnioittaen. Samalla ohjeistus antaa tietoa mahdollisuuksista hyödyntää hankintalakia ja hankintamenetelmiä julkisissa hankinnoissa, jotka hankintayksikön on joka tapauksessa tehtävä.

Avainsanat: Hankintalaki, hankintayksikkö, käyttäjäpalvelutyöt

Abstract

Author: Ari Hjelm
Title: Implementation and Compliance with the Procurement Act in Espoo City User Service Work
Number of Pages: 40 pages
Date: 27 September 2021

Degree: Construction Site Manager
Degree Programme: Degree programme in construction site management
Professional Major: House building
Instructors: Anne Pietilä, Principal lecturer
Marja Pimiä, Construction architect

The aim of the thesis was to create a model instruction on public procurement for all people doing user service work in the City of Espoo. The procurement procedures and the possibilities of their use would become more familiar, so that the courage to use the Procurement Act diversely in public procurement would increase. The importance of condensed instruction would also be emphasised by harmonising procurement practices.

The methods of the thesis included using internal, but fragmented, files of spatial services from sources. The most important source, however, was the Procurement Act. The Internet was also used, for example, in comparing the solution proposal with the public procurement guidelines of other cities.

The solution proposal or the model instruction, provides a varied picture of the procurement procedures and the steps that procurement includes. The end result was a summarized model instruction for user service workers and the use of the contracting entity. If desired, the contracting entity may use the model instruction as a basis when making its own final instruction for public procurement.

The existence of such instruction is justified because it creates the courage to make purchases while respecting the Procurement Act. At the same time, the instruction provides information on the possibilities of utilising the Procurement Act and procurement methods in public procurement, which the contracting entity must perform in any case.

Keywords: Procurement Act, contracting entity, user service work

Sisällys

Lyhenteet

1	Johdanto	1
2	Espoon Tilapalvelut-liikelaitos	3
3	Julkinen hankinta	6
4	Kynnysarvot	9
5	Hankintojen päätyypit käyttäjäpalvelutöissä	12
6	Ratkaisuehdotus	17
7	Yhteenveto	40
	Lähteet	41

Lyhenteet

ERP: Lyhenne taloushallinnan järjestelmästä

ESSI: Espoon kaupungin oma intranet

Granlund Manager: Huoltokirjaohjelma, jolla hallitaan Espoon kaupungin toimitiloja.

Kaupunki: Espoon kaupunki

KOKI: Tuotannonohjaus järjestelmä, jota käytetään vuosikorjausten tekemiseen ja suunnitteluun. Nimi tullut alkuperäisesti Komartek kiinteistöpidosta.

KP: Käyttäjäpalvelu

KP-työ: Käyttäjäpalvelu työ. Käyttäjän tilaama muutos tai korjaus, joka ei kuulu kunnossapitoon ja laskutetaan käyttäjän omasta budjetista.

KÄPA: Käyttäjäpalvelu

Sopimusurakoitsija: Urakoitsija, jonka kanssa Espoon kaupunki on tehnyt sopimuksen.

TEM: Työ- ja elinkeinoministeriö

Tilapalvelut: Espoon kaupungin Tilapalvelut-liikelaitos

TILPA: Tilapalvelut liikelaitos

Toivo: Microsoft Dynamics AX 2012 tuotannonohjausjärjestelmä.

- Työt: Valvojan työtehtäviin kuuluvat työpyynnöt, korjaukset tai vuosihuollot
- UML Object Management Groupin (OMG) vuonna 1997 standardoima graafinen mallinnuskieli, joka sisältää 13 erilaista kaaviota
- Valvoja: LVISA- tai rakennevalvoja

1 Johdanto

Opinnäytetyöni tein Espoon Kaupungin Tilapalvelut-yksikölle. Aihe muodostui työharjoittelujakso 2:n aikana, jolloin kyseisessä organisaatiossa työskentelin käyttäjäpalvelutöitä tehden. Hankintalakikoulutus oli parhaillaan käynnissä tilapalveluissa, johon osallistuin osana hankintayksikköä toimihenkilönä. Hankintalain oppiminen ja tuntemus muodostui tärkeäksi osaksi työni ammattimaista harjoittamista. Myös hankintalain sisäistäminen ja tulkinta käyttäjäpalvelutöissä alkoivat kiinnostamaan siinä määrin, että sain mahdollisuuden dokumentoida asiasta opinnäytetyönä. Opinnäytetyön otsikoksi muodostui hankintalain toteutus ja noudattaminen Espoon Kaupungin käyttäjäpalvelutöissä.

1.1 Työn tarkoitus ja tavoite

Tarkoituksena oli selvittää hankintalain vaikutusta Espoon Kaupungin tilapalvelu hankintayksikön hankintoihin käyttäjäpalvelutöitä tekeville toimihenkilöille ja virkamiehille, jotka ovat virkasuhteensa puolesta tekemisissä käyttäjäpalvelutöiden kanssa. Hankintayksikön sisällä tietämys hankintalaista ja hankintamenetelmistä oli käsitykseni mukaan vaihtelevaa, ainakin minulle opinnäytetyön tekeminen oli opintomatka edellä mainittuun.

Tavoite on alkuun kertoa tilapalvelut organisaatiosta ja käyttäjäpalvelutöistä yleisesti. Toiseksi kerrotaan hankintalaista yleisellä tasolla, johon on liitetty lain sanomaa kirjaimellisesti. Lain sanoma on lakitekstiä, jota ei ole muutettu tai tulkittu ja se antaakin sellaisenaan hyvän käsityksen hankintalaista. Kolmanneksi kerrotaan muun muassa kynnysarvoista ja hankintayksiköstä perehdytyksenomaisesti yleisellä tasolla, jotta käyttäjäpalvelutöitä tekevät saavat kyseisistä käsitteistä tietoa ja toimivat samalla muistinvirikistyksenä.

Tavoitteena on myös antaa mallipohja ohjeistukseen hankintayksikön käytettäväksi, miten hankintoja suoritetaan hankintalakia noudattaen käyttäjäpalvelu-

töissä. Tämänkaltaista ohjeistusta ei hankintayksiköllä ollut, vaan ohjeet hankintoihin löytyivät hajautetusti tilapalveluiden Teams-kansioista, ja osan sai suullisesti esimiehiltä ja kollegoilta. Sinänsä kaikki tieto on tervetullutta, mutta kirjallisen tiivistetyn ohjeistuksen katsoin yhtenäistävän hankintojen toteutustapaa.

Tavoitteena ei ollut määritellä hankintayksikön päättämistä euromääräisistä kynnysarvoista totuutena, vaan ne ovat hankintayksikön päätettävissä luonnollisesti. Opinnäytetyössäni olevat kynnysarvot pitävät paikkansa vain EU-kynnysarvojen ja kansallisen kynnysarvojen osalta. Loput malliohjeistuksessa esiintyvät summat ovat tarkistettava hankintayksiköltä.

1.2 Tutkimusongelma

Tietoa hankintojen menettelytavoista ei kaikilla käyttäjäpalvelutöitä tekevillä ole. Samoin euromääräiset summat täytyy olla helposti saatavilla ja helppolukuisia mielellään yhden ohjeistuksen alla, vaikkakin liukumaa esiintyy hankintamenettelyjen välillä. Asiakirjajulkisuus ja valitus markkinaoikeuteen muun ohessa voi olla monelle vieras asia hankintojen suhteen, joten koottu ohjeistus avaisi näitäkin asioita. Tällä hetkellä Espoon Kaupungin tilapalvelut hankintayksiköstä ei koottua ohjeistusta löydy, vaan se on pirstaleisena hankintayksikössä ja kaikkia välttämättömiä tietoja ei välttämättä edes ole.

1.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelminä oli käyttää lähteitä niin Espoon kaupungin tilapalveluiden sisäisiä kansioita hyödyntäen kuin internetistä löytyviä lähteitä hyödyntäen. Tärkeimmäksi lähteeksi muodostui kuitenkin hankintalaki. Tärkeää oli myös verrata internetin kautta löytyviä hankintojen ohjeistuksia eri kaupungeille, tehdessä ratkaisuehdotusta Espoon Kaupungin tilapalvelujen käytettäväksi. Eräs tutkimusmenetelmä oli hankintakoulutus työharjoitteluni aikana tilapalveluissa.

2 Espoon Tilapalvelut-liikelaitos

Tilapalvelut-liikelaitos on Espoon kaupungin teknisen- ja ympäristötoimen alaisuudessa toimiva organisaatio. Sen toimialueeseen kuuluu vastata kaupungin kiinteistöjen ja toimitilojen omistuksesta, rakennuttamisesta ja vuokraamisesta. Tehtäväsisältöön kuuluu korjaus- ja rakentamispalvelut, kiinteistönhoito, siivous sekä turvallisuus- ja aulapalvelut. Tilapalvelun organisaatiossa työskentelee noin 520 vakituista työntekijää ja organisaation toimintaperuste on liiketaloudellinen. Organisaatiossa tapahtuu luonnollista vaihtuvuutta ja uudelleenorganisoitua, joten tarkkoja lukuja ei tässä kohtaa ole syytä antaa. [1.]

Tilapalveluiden liiketoiminta perustuu pääasiassa vuokrasopimuksiin ja niiden sisällöstä Tilapalvelut-liikelaitos on sopinut asiakkaan kanssa palvelutasosta ja sen hinnasta. Kunnossapidon ja kiinteistönhoidon palvelut kuuluvat vuokrasopimuksen hintaan. [1.]

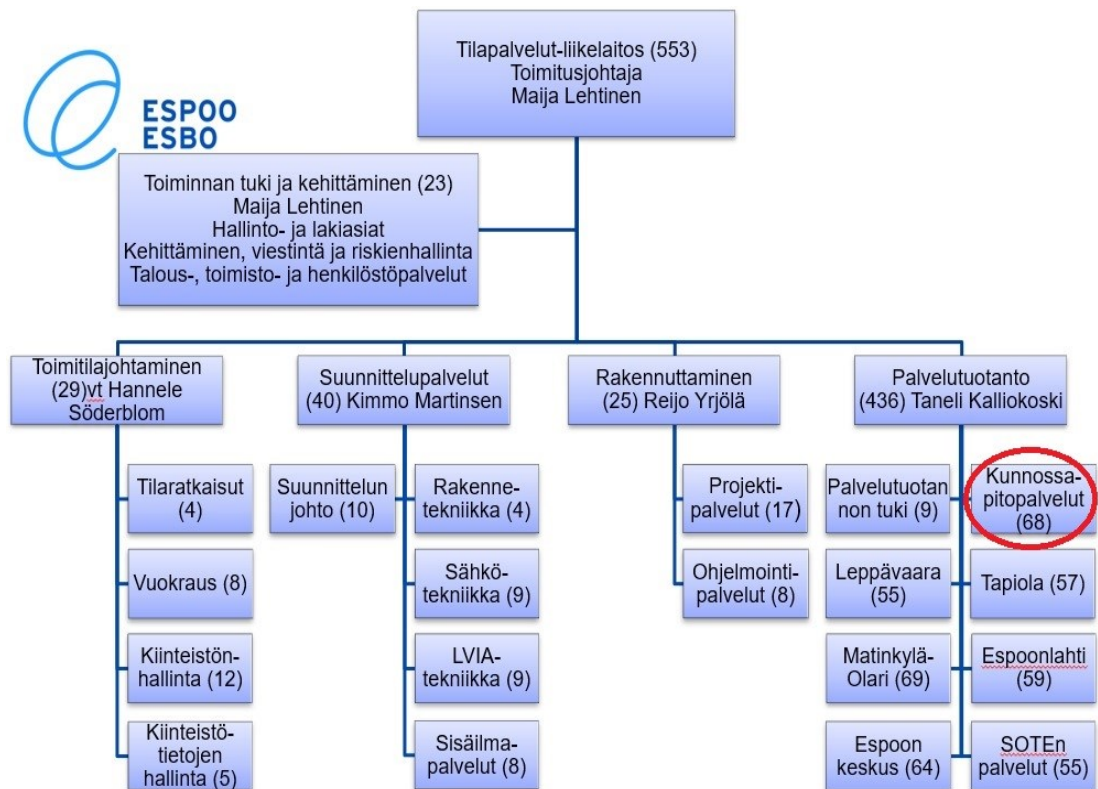
Tavoite on laadukkaiden ja tehokkaiden palveluiden tuottaminen työn tilaajille ja sitä kautta käyttäjille tavalla, että se ennallistaa ja edistää käyttö- ja toimintamukavuutta Espoon Kaupungin omistamissa ja vuokraamissa tiloissa. Sopimussisällön mukaisten palvelujen, kuten vikakorjausten lisäksi Tilapalvelut tuottaa käyttäjille pyynnöstä ja erikseen sopimalla maksullisia käyttäjäpalveluita. [1.]

Palvelutuotantoon kuuluu tuottaa kunnossapito-, kiinteistönhoito-, siivous- ja aula- sekä turvallisuuspalveluita. Palveluita tuotetaan kaupungin palveluksessa olevilla omana työnä tai pääsääntöisesti puitesopimusurakoitsijoiden kautta ostopalveluina. [2.]

2.1 Palvelualueet

Tämänhetkisen organisaatorakenteen mukaan Tilapalveluiden toiminta jaetaan viiteen palvelualueeseen, joilla on nimetyt johtajansa. Toimintaa tuetaan ja kehitetään esimiesten johdolla aina toimitusjohtajaan asti. Toimitusjohtajan virassa toimii Maija Lehtinen. [1.]

Palvelualueille on nimetty palvelutuotantopäällikkö. Palvelutuotanto on jaettu viiteen eri alueelliseen palveluysikköön. Palveluysiköt ovat SOTE-palvelut, tuotannon tuki sekä kunnossapitopalvelut. Kuvassa 1 näkyvät SOTE-alueiden (kaupunginosat) palveluihin kuuluvat kohteiden siivous-, vahtimestari- ja turvaamispalvelut sekä rekisteröintipiste. SOTE-alueiden palveluesimiehet vastaavat nimettyjen kohteiden palveluista ja toimivat kiinteistöhoitajien, vahtimestareiden ja laitoshuoltajien esimiehinä. [2.]

Kuva 1. Tilapalvelut liikelaitos UML-kaaviohierarkiana. Kunnossapitopalvelut ympäröity punaisella, jossa käyttäjäpalvelutöitä hoidetaan Toivo-ohjelmistolla.

Tilapalvelut-liikelaitoksen toimitusjohtajana toimii Maija Lehtinen. Suurimpana osana Tilapalveluita on palvelutuotanto, jota johtaa palvelutuotantopäällikkö Taneli Kalliokoski. Kunnossapitopalvelut ovat eräs palvelutuotannon osa-alue ja sen johtajana toimii korjauspäällikkö Pasi Maja. [2.]

2.2 Käyttäjäpalvelutyöt

Käyttäjäpalveluihin kuuluu vuosikorjaustyöt, vikakorjaustyöt ja käyttäjäpalvelutyöt. Tilaajan palvelupyynnön saapuessa Granlund Manageriin, muutetaan se järjestelmässä Toivo-työksi ja se saa työnumeron. Palvelupyyntö on voinut tulla KOKI-työpyyntönä tai vikakorjaus työpyyntönä, jonka vuoksi jokainen työpyyntö käsitellään käyttäjäpalveluissa ja arvioidaan sen mahdollisuutta olla käyttäjäpalvelutyö. Palvelupyynnöt voivat erheellisesti olla väärin luotuja tilaajan toimesta, koska tilaaja ei välttämättä ymmärrä sopimusteknisiä asioita esimerkiksi vuokrasopimusten osalta. Suurin osa tilaajista kuitenkin ymmärtää tehdä työpyynnön käyttäjäpalveluna sen sitä niin ollessaan. [2.]

Käyttäjäpalvelutyöt ovat maksullisia töitä, joita tilaaja haluaa teetetävän toimipisteessään esimerkiksi päiväkodissa. Työt ovat pieniä esimerkiksi ovenkahvan hajoamisia johtuen käytöstä tai suurempia aina toiminnallisiin muutoksiin, kuten tilamuutokset. Tilamuutokset voivat olla esimerkiksi varaston muuttaminen luokkatilaksi erityistarpeita vaativille oppilaille kouluissa. [2.]

Käyttäjäpalvelutöitä teettävät valvojan roolissa toimihenkilöt tilapalveluissa ja heidän koulutustaustansa otetaan huomioon töitä jaettaessa. Esimerkiksi LVISA-töitä valvovat rakennusmestarit ovat saaneet koulutuksen juuri omaan osaamisalaansa unohtamatta rakennepuolen töitä, joita yleensä valvoo talonrakennuslinjan käyneet rakennusmestarit. [2.]

Laskujen tarkastus ja hyväksyminen kuuluvat osana työn hoitamiseen. Työn tilaajalta varmistetaan kustannuspaikka ja kustannukset hyväksytetään antamalla kustannusarvio. Työn hoitaminen aiheuttaa kustannuksia kunnossapidolle, jotka tulee kirjata kustannusarvioon. [2.]

Kirjallisesti eli dokumentoiden tehty työ on tae työlle ja suullisia sopimuksia ei tule tehdä. Työn hoito tapahtuu pääasiallisesti sähköpostitse ja sähköpostiliikenne kansiodaan käyttäjäpalveluissa siihen varattuun Teams-tiedostoon. [2.]

Pienissä käyttäjäpalvelutöissä puitesopimusurakoitsijan luotettavuus korostuu, sillä valvojalla ei ole mahdollisuutta käydä jokaisella työmaalla niiden runsaslukuisuuden johdosta, vaikkakin näin pitäisi käytännössä olla. [2.]

Suuremmissa käyttäjäpalvelutöissä urakkaohjelmat, urakkasopimukset, työmaakäynnit, kokoukset ja työmaan luovutusvaihe ovat kirjattuna valvojan vastuun korostuessa, vaikka pääurakoitsijan vastuuta on kasvatettu muun muassa itselle luovutukseen liittyvällä dokumentoinnilla. [2.]

Suuremmissa käyttäjäpalvelutöissä hankintalaki astuu kuvioon yhä enemmän, kun sitä verrataan pieniin käyttäjäpalvelutöihin. Rajojen veto hankintalain noudattamiseen tietyssä työssä on hankalaa sen monisyisen, laajan lakipykälistön ja tulkitsemisosaamisen johdosta. Seuraavan otsikon alla perehdymme hankintalakiin. [3.]

3 Julkinen hankinta

Espoon Kaupunki noudattaa julkisten hankintojen ja käyttöoikeussopimuksista tehtyä lainsäädäntöä. Tilapalvelut on hankintayksikkö, sillä se täyttää julkisiin hankintoihin kuuluvat kriteerit.

Lainsäädäntöä koskien julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia sovitellaan järjestelyihin, joiden määritelmä täyttyy hankintasopimuksien ja käyttöoikeussopimuksien osalta. Laissa tarkoitetut hankintayksiköt tekijöinä tekevät hankinnoista julkisen hankinnan. On myös muunlaisia hankintoja, jotka eivät edellä mainittua kriteeriä täytä kuulumatta täten julkisen hankinnan lainpiiriin. [3.]

Hankintayksikön tekemän lain määrittämän hankinnan kynnyksarvon ylittyessä, hankintalakia noudatetaan ja soveltuu käytettäväksi. Hankintalaki soveltuu otettavan huomioon hankinnassa, jossa ennakoitu arvo nousee yli kynnyksarvon. [3.]

Tavoitteena hankintalainsäädännössä on edistää innovatiivisten, laadukkaiden ja kestävien hankintojen tekemistä sekä tehostaa julkisten varojen käyttöä. Samalla turvataan yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuolinen kohtelu [4, 2§.]

3.1 Lain sanomaa tavoitteista

Lain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa. (4, 2§)

Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen. Hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa. (4, 2§)

Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankintalain mukaan hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskiuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Kansalliset kynnyksarvot alittavissa hankinnoissa on pyrittävä huomioimaan hankinnan kokoon ja laajuuteen nähden riittävä avoimuus ja syrjimättömyys. (4, 2§)

3.2 Lain sanomaa hankinnan ennakoidun arvon laskemisesta

Hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. Arvioinnin on perustuttava ilmoittamisajankohdan tai muun hankintamenettelyn alkamisajankohdan arvoon. Arvoa laskettaessa on otettava huomioon myös hankinnan mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat, ja hankintasopimukseen sisältyvät optio- ja pidentynehdot sekä ehdokkaille tai tarjoajille maksettavat palkkiot tai maksut. Laskettaessa 25 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun yhteishankinnan ennakoitua arvoa on otettava huomioon työvoimaviranomaisten rahoittama osuus hankinnasta. (4, 27§)

Rakennusurakan ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon urakan arvo sekä sellaisten urakan toteuttamisessa tarpeellisten tavaroiden ennakoitu kokonaisarvo, jotka hankintayksikkö antaa urakoitsijan käyttöön, jos ne ovat välttämättömiä rakennusurakan toteuttamiseksi. (4, 27§)

Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, kaikkien osien ennakoitu arvo on otettava huomioon hankintasopimuksen

ennakoitua kokonaisarvoa laskettaessa. Jos osien yhteenlaskettu arvo on vähintään kansallisen kynnysarvon tai EU-kynnysarvon suuruinen, jokaisen osan hankinnassa on noudatettava kyseisen kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskevia säännöksiä. (4, 27§)

Tavara- ja palveluhankintoihin sisältyviin osiin, joiden ennakoitu arvo on alle 80 000 euroa, sekä rakennusurakoihin sisältyviin osiin, joiden ennakoitu arvo on alle 1 miljoona euroa, ei sovelleta tätä lakia, jos tällaisten osien yhteenlaskettu arvo on enintään 20 prosenttia kaikkien osien yhteisarvosta. Jos osan ennakoitu arvo on vähintään kansallisen kynnysarvon suuruinen, hankintaan on kuitenkin sovellettava tätä lakia. (4, 27§)

Jos hankintayksikkö koostuu erillisistä toiminnallisista yksiköistä, on hankinnan arvoa laskettaessa otettava huomioon kaikkien yksittäisten toiminnallisten yksiköiden hankintojen ennakoitu kokonaisarvo, kun ne muodostavat yhden kokonaisuuden. Jos erillinen toiminnallinen yksikkö vastaa itsenäisesti hankinnoistaan tai tietyistä hankintojen ryhmistä, arvot voidaan ennakoida asianomaisen yksikön tasolla. (4, 27§)

3.3 Lain sanomaa käyttöoikeussopimuksen ennakoitun arvon laskemisesta

Käyttöoikeussopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä hankintayksikön arvioimaa sopimuksensaajan sopimuksen voimassaoloaikana tuottamaa liikevaihtoa ilman arvonlisäveroa. Liikevaihto on otettava huomioon vain siltä osin kuin se on vastikkeena sopimuksen kohteena olevasta urakasta tai palvelusta taikka näihin liittyvistä tavaroista. Arvion on perustuttava käyttöoikeussopimuksen ilmoittamisajankohtaan tai muuhun hankintamenettelyn alkamishetkeen. Jos käyttöoikeussopimuksen arvo on sopimuksen tekohetkellä yli 20 prosenttia ennakoitua arvoa suurempi, kynnysarvon ylittymistä on arvioitava sopimuksen tekohetken arvon perusteella. (4, 28§)

Käyttöoikeussopimuksen ennakoitu arvo on laskettava hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai muissa hankinta-asiakirjoissa yksilöidyllä objektiivisellä menetelmällä. Ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon erityisesti:

- 1) mahdollisen option arvo ja käyttöoikeussopimuksen keston pidentäminen;
- 2) tulot muista kuin hankintayksikön keräämistä rakennusurakoiden tai palvelujen käyttäjien maksamista maksuista tai sakoista;

3) hankintayksikön tai muun viranomaisen käyttöoikeussopimuksen saajalle suorittamat maksut tai muut taloudellista hyötyä tuottavat toimenpiteet mukaan lukien korvaus julkisen palvelun veloitteen toteuttamisesta ja julkiset investointituet;

4) kolmansien osapuolten käyttöoikeussopimuksen saajalle antamat avustukset tai muut taloudellista hyötyä tuottavat toimenpiteet;

5) käyttöoikeussopimukseen kuuluvien omaisuuserien myynnistä saadut tulot;

6) hankintayksikön käyttöoikeussopimuksen saajalle toimittamat tavarat ja palvelut edellyttäen, että ne ovat tarpeen urakan tai palvelujen suorittamiseksi;

7) ehdokkaille tai tarjoajille mahdollisesti suoritettavat palkkiot tai maksut.

Jos suunniteltu rakennusurakka tai palvelu johtaa siihen, että käyttöoikeussopimuksia tehdään erillisinä osina, on ennakoitua arvoa laskettaessa otettava huomioon kaikkien näiden osien ennakoitu kokonaisarvo. Jos osien yhteenlaskettu arvo on vähintään 25 §:n 1 momentissa säädetty kynnyсарvo, tätä lakia sovelletaan kuhunkin osaan. (4, 28§)

4 Kynnyсарvot

Yksittäisen hankinnan suurin mahdollinen ennakoitu arvo on määritelmänä kynnyсарvolle. Hankinnan soveltuvuutta EU-menettelynä tai kansallisena menettelynä määritetään ennakoidun arvion pohjalta. EU-kynnyсарvon ja kansallisen kynnyсарvon ylittävät hankinnat kuuluvat hankintalain soveltamisen piiriin. Pienhankinnoissa hankintalakia ei sovelleta, koska ne jäävät kynnyсарvojen alapuolelle. Kun kynnyсарvot ylittyvät, hankinta kilpailutetaan pääsääntöisesti ja samalla kynnyсарvon suuruus kiinnittyy hankinnan laatuun. [5.]

EU-kynnyсарvot perustuvat Maailman kauppajärjestö WTO:n julkisia hankintoja koskeva kansainväliseen sopimukseen eli GPA-sopimukseen sekä komission antamaan asetukseen. Kansalliset kynnyсарvot puolestaan määritellään kansal-

lisessa lainsäädännössä. Kahden vuoden välein tapahtuva kynnysarvojen tarkistus koskee EU-kynnysarvoja. Kansallisten kynnysarvojen muuttaminen tapahtuu ainoastaan kansallisen lainsäädännön muutoksin. [5.]

4.1 EU-kynnysarvot

EU-kynnysarvot eli Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevassa sopimuksessa sovitut kynnysarvot. Espoon Kaupungin käyttäjäpalvelutöiden kynnysarvot eivät ylitä EU-kynnysarvoja. Kaupungilla on uudisrakentamiseen ja vuosikorjauksiin kuuluvia projekteja, joissa tämä kynnysarvo ylittyy niiden olematta kuitenkaan käyttäjäpalvelutöitä. Alempana kuvassa 2 näemme taulukkomuotoisena kynnysarvot. HILMAssa eli hankintojen palvelussa, jossa julkisen sektorin ostajat voivat kilpailuttaa hankintojaan sekä ilmoittaa tulevista hankinnoista, kilpailutuksessa olevista hankinnoista ja päättyneiden kilpailutusten tuloksista ilmoitetaan kansallisen ja EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat. [6.]

EU-kynnysarvot (hankintalain 26 §)

Hankintalaji	Kynnysarvo (euroa)	
	Valtion keskushallintoviranomainen	Muut hankintaviranomaiset
Tavara- ja palveluhankinnat	139 000	214 000
Rakennusurakat	5 350 000	5 350 000
Suunnittelukilpailut	139 000	214 000

Kuva 2. EU-kynnysarvot (ilman arvonlisäveroa) 1.1,2020 alkaen. (6.)

Kynnysarvot on tarkastettu Euroopan komission toimesta ja ovat astuneet voimaan 2020 alussa. [6.]

4.2 Kansalliset kynnsarvot

Kansalliset kynnsarvot ylittäviä käyttäjäpalvelutöitä tulee hoidettavaksi töiden valvojille, suunnittelijoille ja muille projekteissa mukanaoleville. Alempana kuvassa 3 näemme taulukkomuotoisena kynnsarvot.

Kansalliset Kynnsarvot (hankintalain 25§)

Hankintalaji	Hankintaviranomainen
	Kynnsarvo (euroa)
Tavara- ja palveluhankinnat	60 000
Käyttöoikeussopimukset/ palvelut	500 000
Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut	400 000
Rakennusurakat	150 000
Käyttöoikeusurakat	500 000
Suunnittelukilpailut	60 000
Muut erityiset palveluhankinnat	300 000

Kuva 3. Kansalliset kynnsarvot (ilman arvonlisäveroa) 1.1.2017 alkaen. (6.)

Kynnsarvot ovat euromääräisiä kaikissa hankinnoissa ja käytetään myös hankinnoissa, jotka jäävät kynnsarvojen alapuolelle.

4.3 Hankintayksikkö

Espoon Kaupungin tilapalvelut kuuluvat kategoriaan valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset hankintayksikkönä. Nämä ovat hankintalain mukaisia hankintayksiköitä. Hankintalaki kattaa kaikkien Suomen viranomaisten ja tiettyjen viranomaisiin verrattavien yksiköiden hankinnat. Hankintayksiköillä on kilpailuttamisvelvollisuus.

Hankintayksikkö viranomaisineen on velvollinen noudattamaan hankintalakia toimijana. Hankintayksiköitä ovat kunnat, kuntayhtymät, valtio, evankelisluterilainen ja ortodoksinen kirkko sekä valtion liikelaitokset. [7.]

On myös muita, kuten julkisoikeudelliset laitokset tietyin edellytyksin. Nämä ovat perustettu tyydyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita, joissa teollista ja kaupallista luonnetta ei ole. Kunnalliset osakeyhtiöt kuuluvat tähän ryhmään. Jos Hankintayksikkö on saanut yli puolet hankinnan arvosta joltakin edellä mainitulta hankintayksiköltä, on se tekijänä hankintalain tarkoittama hankintayksikkö. [9.]

4.3.1 Kuntien viranomaiset ja hankintayksiköt

Kuntien viranomaisia ovat muun muassa kunnanhallitukset, kunnanvaltuustot, johtokunnat, lautakunnat ja toimikunnat. Myös kuntayhtymät, kuten koulutus-kuntayhtymät tai sairaanhoitopiirit ovat lain tarkoittamia hankintayksiköitä. Liikelaitoskuntayhtymät rinnastuvat hankintayksikköinä kuntayhtymiin. Liikelaitokset ovat kuntien ja kuntayhtymien hankintayksiköitä, joihin myös Espoon kaupungin tilapalvelut lukeutuu. [3.]

4.3.2 Valtion viranomaiset ja hankintayksiköt

Valtion viranomaisia ovat muun muassa valtion keskus-, alue- ja paikallishallinnon viranomaiset. Hankintayksiköihin lukeutuu ELY-keskukset ja aluehallintovirastot, valtioneuvosto, ministeriöt, niiden alaiset virastot ja laitokset, eduskunta ja sen alainen hallinto sekä tuomioistuinlaitos. Senaatti-kiinteistöt valtion liikelaitoksena on hankintayksikkö. [3.]

5 Hankintojen päätyypit käyttäjäpalvelutöissä

Hankintojen päätyyppejä on neljä kappaletta. Jokaisesta on erikseen kerrottuna siihen liittyvä sisältö ytimekkäästi. Kansallinen hankinta on jaettu avoimeen menettelyyn, rajoitettuun menettelyyn ja neuvottelu menettelyyn. Muut päätyypit

ovat suoramarkkinointi, pienhankinta sekä tilaukset ja ostot. Näitä hankintoja tehdään käyttäjäpalvelutöissä viikoittain ja ovat ne tärkeimmät, joissa hankintalakiä noudatetaan Espoon kaupungin tilapalveluiden käyttäjäpalvelutöissä.

5.1 Kansallisen hankinnan avoin menettely

Avointa menettelyä valittaessa sopimuksen valmistelu on ensimmäinen tehtävä, johon varataan riittävästi aikaa. Tarjouspyyntöä tehdessä ja sen lähetettyä useammalle urakoitsijalle Cloudian kautta on hyvä olla sopimus jo valmiina. Hankintailmoitusta voidaan täydentää tarvittaessa heti näiden jälkeen, kun on saatu selville alustavaa hankinnan arvoa. Hankintailmoituksessa käy ilmi minkälainen hanke on kyseessä ja mitä ollaan hankkimassa. Tarjouspyynnössä on selvillä valintakriteerit ja asiasta järjestetään tarpeen vaatiessa avoin tiedotustilaisuus ja mahdollisuus tutustua urakkaan kohteessa. Tiedotustilaisuudessa tarkastellaan myös asioiden oikeellisuutta. Kun hankintailmoitus ja tarjouspyyntö on julkaistu Cloudiassa eli sähköisessä kilpailujärjestelmässä, voivat kaikki halukkaat urakoitsijat ja toimittajat osallistua kilpailutukseen. [8.]

Nämä EU-kynnysarvot alittavat, mutta kansallisen kynnysarvon ylittävät tavara- ja palveluhankinnat sekä rakennusurakat kilpailutetaan hankintalain 11 luvun mukaisesti Cloudiassa. Samalla sovelletaan hankintalain I ja IV osaa, ellei kyseessä olevien osien pykälissä ole toisin mainittu. Cloudiaan laitetaan tarjouspyynnöt, osallistumispyynnöt ja niihin liittyvät ilmoitukset. [8.]

Kun urakkatarjoukset on saatu, on vuorossa niiden avaaminen ja vertailu. Vertailtaessa tarjouksia arvioidaan tarjoajien kelpoisuus ja tarjouspyyntöjen yhdenvertaisuus. Samalla arvioidaan tarjousta suhteessa tarjouspyyntöön ja niiden vastaavuutta toisiinsa. [8.]

Tarjouskilpailun ratkaisusta tehdään kirjallinen päätös ja siitä tiedotetaan kaikille kilpailuun osallistuneille. Yleensä tarjouskilpailun voittaja selviää ja urakka etenee, mutta tarjouskilpailun tuloksena voi olla hankkeen pysäytys esimerkiksi kustannuksiin vedoten. [8.]

Kaikille osapuolille on oikaisuturvakeinoja, joita ovat muun muassa oikaisuvaatimus ja valitus markkinaoikeuteen. [8.]

5.2 Kansallisen hankinnan rajoitettu menettely

Rajoitettu menettely hankinnan toimenä on silloin kun tarjouksia pyydetään rajoitetulta määrältä urakoitsijoita ja toimittajia. Hankintailmoitus ja osallistumispyyntö laitetaan myös tällöin Cloudiaan, mutta tarjouspyynnön saavat vain valitut ehdokkaat, joiden karsinta tapahtuu soveltuvuusvaatimusten perusteella. Clouidian julkaisussa on dokumentoitu rajoitettu menettely. [8.]

Hankinta ei tällöin ole avoin menettely, vaikkakin kaikilla tarjouskilpailuun haluvilla osallistujilla on oikeus tehdä tarjous. Tällöin tarjouspyyntö lähetetään myös menettelyn ulkona olevalle tarjoajalle, jos hankintayksikkö katsoo toimittajan soveliaaksi. Toimittaja punnitaan muiden joukossa ja arvioidaan hänen kelpoisuusehtonsa, täyttääkö se vaaditut kriteerit. Hankintayksikkö tekee lopullisen päätöksen, kenelle tarjouspyynnöt lähetetään ja ketkä siihen ovat soveliaita yleensä kuitenkin etukäteen ilmoittamiensa urakoitsijoiden ja toimittajien joukolle. Tämä tapahtuu objektiivisin kriteerein. [8.]

5.3 Kansallisen hankinnan neuvottelumenettely

Cloudiassa julkaistavaan hankintailmoituksen ja osallistumispyynnön kautta neuvotteluihin kutsutaan valitut ehdokkaat. Ehdokkaat karsitaan soveltuvuusvaatimusten kautta ja neuvotteluiden pohjalta. Jokainen valittu ehdokas pääsee neuvotteluihin, jotka järjestetään ehdokkaille erikseen yksityistilaisuuksina. Jokaisesta neuvottelusta laaditaan oma muistio. [8.]

Neuvottelumenettelyssä kilpailuttamisen vaihteellisuus korostuu, jonka vuoksi yksittäisiä neuvotteluja tietyn urakoitsijan kanssa voidaan joutua käymään useaan eri otteeseen. It-hankintapalvelut ja saneerauskohteiden laaja-alaiset urakat ovat oiva esimerkki neuvottelumenettelylle. [9.]

Hankinnan täsmällinen määrittäminen tai sitovan tarjoushinnan antaminen urakana on vaikeaa tai jopa mahdotonta, on neuvottelumenettely perusteltua. Myös kustannusriskien tietoisuus myöhemmin projekteissa ovat perusteena valita neuvottelumenettely. [9.]

Tarjoukset arvioidaan ja tilaajan kannalta parhaan tarjouksen kanssa jatketaan syventävin neuvotteluin täsmennystarpeen johdosta niin toimeksiannon sisällön kuin palkkiosopimukseen pääsemiseksi. [9.]

5.4 Suorahankinta

Suoran hankinnan menettely on käyttää vain yhtä tarjoajaa tai urakoitsijaa ilman tarjouskilpailutusta. Tämä edellyttää kuitenkin hankintalaissa olevien edellytysten täyttymisen. Suora hankinta on sallittu hankinnan arvon ollessa vähäinen. Samalla laatutaso ja hintataso ovat tiedossa. Myös hankittavan tavaran ja palvelun saatavuus ei ole muualta saatavissa. Poikkeuksellisen kiireinen hankinta esimerkiksi ilkvallan aiheuttamissa korjaustoissa ovat perusteita suorahankintaan. [10.]

Hankintapäätöksessä hankintayksikön on perusteltava syy päätökseen tai siihen liittyvässä muussa asiakirjassa. Syy on aina todettava ennalta voidakseen valita menettelyn ja tämä tulee näkyä asiakirjassa ja päätöksessä. Tämä on myös erotettava tilauksista, joita tehdään puitejärjestelyjen ja puitesopimusten perusteella. [11.]

Suorahankinta tulee mahdolliseksi tilanteissa, joissa hankinnan tarjouskilpailu on järjestetty ilman tarjousten saantia. Tämä edellyttää kuitenkin, että tarjouspyynnön ehtoihin ei tehdä olennaisia muutoksia hankinnan muuttuessa suora-hankinnaksi. [10.]

5.5 Pienhankinta

Kansallisen kynnyksarvon alittavia hankintalain mukaisia hankintoja kutsutaan pienhankinnoiksi. Pienhankintoihin ei sovelleta hankintalakia sellaisenaan, vaan niissä tulee kuitenkin noudattaa avoimuudesta ja tasapuolisen kohtelun periaatteita. Käytännöksi muodostuneena pienhankinnat kilpailutetaan hankintayksikön omien hankintaohjeiden mukaisesti. [10.]

Pienhankintoja koskevaan hankintapäätökseen muutoksenhakumenettely määrytyy kuntalain mukaan, kuten oikaisuvaatimusmenettelynä ja kuntalain mukaisina valitusperusteiden osoittamisina. [10.]

Espoon kaupungin tilapalvelut noudattavat käyttäjäpalveluiden osalta Teknisen ja ympäristötoimen toimialan pienhankintoja koskevaa operatiivisia menettelytapoja. Ohjeistuksen sisältöä on muun muassa listaus, mitä ohjeistus koskee. Tässä tapauksessa ohjeistus koskee teknisen ja ympäristötoimen rakennusurakoita ja suunnittelukilpailuja koskevia pienhankintoja. [12.]

5.6 Tilaukset ja ostot

Tilaukset tai ostot ovat pienhankintarajan alle jääviä hankintoja. Tämä tulkintatapa on käytössä tilausten ja ostojen osalta, kun sitä peilataan hankintalakiin. Tämä ei tarkoita sitä, etteikö hankintayksikkö voi halutessaan kilpailuttaa myös tilaukset ja ostot. Kartoittamalla markkinoita saadaan paras hinta/laatu suhde selville näissä kustannuksiltaan ja palveluiltaan pienissä hankinnoissa. Viisas hankintayksikkö huomioi kuitenkin hankintaan käytettävän ajan aiheuttamia kustannuksia ja työmäärää.

Ostot ja tilaukset on syytä tehdä kirjallisena ja niissä on huomioitava hallinnon yleiset oikeusperiaatteet sekä virantoimitukseen liittyvät vastuut. Oikeusperiaatteiden ja vastuiden hallinta on osa hankintayksikön ammattitaitoa. [3.]

6 Ratkaisuehdotus

6.1 Johdanto

Ohjeistus käyttäjäpalvelutöiden toimihenkilöille ja virkamiehille koostuu sekä Espoon Kaupungin tilapalveluiden omiin sisäisiin ohjeistuksiin hankintalain suhteen että itse hankintalakiin. Tämä ei ole kuitenkaan lopullinen versio tilapalveluiden noudatettavaksi, vaan ohjeistus tulee tarkastuttaa tilapalveluissa toimivilta virkamiehiltä. Kaupungin sisäiset ohjeistukset päivittyvät aika ajoin, jotka on syytä ottaa huomioon. Tämä liittyy hankintalaissa tehtäviin päivityksiin ja kynnysarvojen muutoksiin sekä hankintayksikön oman toimivallan alla päätettäviin asioihin.

EU- kynnysarvot tarkistetaan ja päivitetään kahden vuoden välein Maailman kauppajärjestön GPA-sopimukseen ja komission antamaan asetukseen. Kansallisen kynnysarvojen muutokset tehdään kansallisessa lainsäädännössä.

Kansallisen kynnysarvojen alapuolelle jäävät hankintaohjeistukset kynnysarvoineen tehdään Espoon kaupungin tilapalvelu hankintayksikön toimesta. Nämä hankintaohjeet päivittyvät tarpeen vaatiessa tähän ohjeistukseen ja on siten virkamiehen antama. Alin virkamies on korjauspäällikkö.

Ohjeistus käyttäjäpalvelutöiden toimihenkilöille ja virkamiehille päivitetään joka kuukauden ensimmäinen työpäivä, vaikkakin ohjeistuksen sisältö ei muuttuisi. Meneillään olevan työkuukauden muina päivinä tapahtuva päivitys osoittaa ohjeistuksen ajan tasalla olemisen kuukausittain tapahtuvan ohessa.

6.2 Hankinta käyttäjäpalvelutöissä

EU-sääntelystä lähes suoraan tuleva Suomen kansallinen hankintasääntely on etupäässä menettelysääntöä. Säännöt määräävät menettelytavan julkisille hankinnoille. Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämät ajan tasalla olevat kynnysarvot ja muuta tärkeää tietoa julkisista hankinnoista löytyy kyseessä olevan verkkosivuilta.

Kynnysarvot ovat euromääräisiä ilman arvonlisäveroa, kuten muut tässä ohjeistuksessa mainitut summat. Hankinnat tulee mahdollisesti kilpailuttaa hankintasääntelyn edellyttämällä tavalla. Julkisten hankintojen avoimuus, syrjimättömyys ja tasapuolisuus ovat kantavia pääperiaatteita. Menettelysäännökset on tehty takaamaan kaikille hankinnan osapuolille syrjimättömän ja tasapuolisen kohtelun.

Säännökset takaavat myös valitusoikeuden yrityksille, jos ne kokevat tulleen väärinkohdelluiksi julkisten hankintojen osalta. Yritysten oikeussuojakeinona on mahdollisuus valittaa markkinaoikeuteen viranomaisten ratkaisusta. Hilma-portaalissa tapahtuvat avoimet ilmoitukset avautuvista kilpailutuksista on tilapalvelun hankintayksikön velvoite tietyissä hankinnoissa.

6.3 Hilma

Hilma on sähköinen julkisten hankintojen ilmoituskanava. Se on maksuton ja sitä ylläpitää valtiovarainministeriö. Hankintailmoitus täytetään sähköisesti ja ilmoituslomakkeen täyttö edellyttää hankintayksikön rekisteröitymistä. Tyypiltään EU-ilmoitukset ovat ennakkoilmoitus, hankintailmoitus ja jälki-ilmoitus.

Hilmaa käytetään EU-kynnysarvojen ja kansallisen kynnysarvojen ylittävissä hankinnoissa. Hilmassa tehtävät ja julkaistavat ilmoitukset on maksutta selailtavissa hakemalla niitä hakukoneella ilman rekisteröitymistä. Käynnissä olevat hankintamenettelyt ja ennakkotiedot tulevista hankinnoista ovat yritysten saatavilla hankintalain edellyttämällä tavalla Hilmassa.

6.4 Cloudia

Hankintojen tarjouspyynnöt tehdään Cloudiaan eli sähköiseen tarjousmenettelyyn rekisteröitymällä. Tätä ei pidä sekoittaa ilmoituskanava Hilmaan, jossa täytetään ennakkoilmoitus, hankintailmoitukset ja jälki-ilmoitukset.

Cloudia luo mahdollisuuden yhtenäistää tarjouspyynnöt ja edistää niiden keskinäistä vastaavuutta. Tarjousten jättäminen helpottuu muun muassa tarjousdokumenttien poisjättämisellä tarjouksista ja niiden tilalle tulleella yhtenäisellä sähköisellä tarjouslomakkeella. Sähköinen tarjouslomake arkistoituu järjestelmään eli tarjoajan omiin tietoihin portaalissa.

Cludiasta löytyvät EU-kynnysarvon ja kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat sekä kansallisen tason alittavat hankinnat erillisestä pienhankintapalvelusta. Cludiaan ja Cludian pienhankintapalveluun kirjaudutaan samoilla tunnuksilla.

6.5 Puitesopimus ja puitejärjestely

Puitesopimus on eräs hankintasopimuksen muoto ja sen soveltamisalaa on laajennettu direktiivien mukaisilla puitejärjestelyillä. Hankintalaissa ei ole määritelty puitesopimusta, mutta se ei eroa tavallisesta hankintasopimuksesta kilpailumenettelyjen osalta.

Puitesopimus on valmis lopullinen neuvoteltu sopimus Kaupungin ja puitesopimusurakoitsijan välillä. Tällöin hankinnat tehdään puitesopimuksen ehtojen mukaan suorina tilauksina. Puitesopimuksessa on hinnat ja laatu määritelty, mutta hankintayksikkö ei ole sitoutunut ostamaan palveluita ja tavaraa tiettyä määrää. Puitesopimuksen voimassaolon aikana on hankintayksikön eli tilapalveluiden annettava hankinnoista tietoa kaikille puitesopimusurakoitsijoille sitä pyydetessä.

Puitejärjestelyssä hankintasopimus kilpailutetaan, joka erottaa sen puitesopimuksesta. Kilpailutuksella saadaan sopimukseen tarkemmat määritykset niin tavaran kuin palvelun hinnoista ja laadusta. Hankintasopimus suoritetaan joko yhdeltä puitejärjestelyyn kuuluvalta urakoitsijalta tai useammalta. Puitejärjestelyn käyttäminen on perusteltava hankintasopimuksessa ja toimittajien määrä vaikkakin vain yksi on ilmoitettava ennalta hankintailmoituksessa, neuvottelukutussa tai tarjouspyynnössä.

Hankintamenettely puitejärjestelyssä on puitesopimusten kilpailuttamista. Puitesopimukset sisältävät tietyt tiedossa olevat ehdot, kuten yrittäjän tuntipohjaiset veloitukset. Kaikkia ehtoja ei kuitenkaan ole pystytty määrittämään sopimukseen, kuten suoritemäärät yritysten välillä vaihtelevat hankinnan kilpailutuksessa. Esimerkkinä urakoitsija A laskee tiettyyn urakkatarjoukseensa rautakaupassa käyntejä viisi kertaa ja urakoitsija B laskee niitä 8 kertaa, Joten tilaajalle urakoitsijan A tekemä urakkatarjous on todennäköisesti edullisempi. Sopimuskauden aikana puitesopimusurakoitsijat kilpailutetaan keskenään eli heidän palvelut ja tuotteet niin sanotulla minikilpailutuksella.

Puitejärjestely on kaupungin ja yhden tai useamman toimittajan välinen sopimus. Sopimuskauteen kuuluu vahvistetut hinnat ja muut ehdot. Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat siis tapahtuvat puitejärjestelyssä mukana olevalta tai olevilta urakoitsijoilta eikä puitejärjestelyyn oteta sen voimassaoloaikana uusia urakoitsijoita ja toimittajia. Myös uusia hankintayksiköitä ei liitetä kaupungin puolesta voimassa olevaan puitejärjestelyyn. Puitejärjestelyn käytön edellytyksistä enemmän hankintalain kohdasta 42§-43§.

6.5.1 Yhden toimittajan puitejärjestely

Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat voidaan tehdä ilman kilpailuttamista. Tämä edellyttää puitejärjestelyissä vahvistettuja ehtoja ja näin ollen tarkistettava puitejärjestelysopimuksesta. Sopimuksen ehdot ovat osapuolia sitovat. Hintaa koskevassa osiossa hinnan muodostuminen on minimissään sitova.

Menettely ei poikkea hankintasopimuksista. Toimitukset tehdään tilausten perusteella ennalta sovittujen ehtojen mukaisesti ja lopullisen tilauksen tekee hankintayksikkö eli tilapalvelut. Tilapalvelut voi tarvittaessa vaatia toimittajaa tai urakoitsijaa täsmentämään täydentämällä tarjoustaan kirjallisesti.

Tarjouksen täsmennykset eli avoimet ehdot liittyvät hankinnan tapauskohtaiseen hinnoitteluun, toimitusaikoihin, palvelutasoihin, asiantuntijapalvelun toteutaviin henkilöihin ja niin edelleen.

6.5.2 Useamman toimittajan puitejärjestely

Tämä puitejärjestely sisältää hankinnat, joissa on useampi urakoitsija tai toimittaja ja puitejärjestelyn ehdot on vahvistettu. Puitejärjestelyn ehdot on tarkistettava ennen kilpailuttamista.

Puitejärjestelyyn on hankinnoissa otettava ilmoitettu määrä toimittajia tai urakoitsijoita. Poikkeuksen tekee tilanne, jolloin soveltuvuusvaatimukset täyttäviä urakoitsijoita tai toimittajia on vähemmän kuin ilmoitettu toimittajien määrä. Hyväksytyjen tarjousten määrä voi olla vähäisempi kuin ilmoitettujen toimittajien määrä, tehden siitä myös poikkeuksen.

Hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa noudatetaan kirjattuna ennalta määriteltyjä puitejärjestelyn ehtoja ja tarjoajan valinnan määrittäviä puolueettomia perusteita hankinnoissa. Näitä asioita tulee soveltaa tehässä puitejärjestelyyn perustuvia hankintoja.

Määrittelyyn puitejärjestelyn ehto voi olla esimerkiksi ranking-malli, jossa puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat tehdään ensisijaisesti siltä toimittajalta, joka on tehnyt puitejärjestelyn kilpailutuksessa parhaan tarjouksen taikka siltä toimittajalta, jonka yhteishinta on hankintayksikön tarvitsemien tuotteiden osalta halvin. Jos ensisijainen toimittaja ei pysty toimittamaan tuotteita tai palvelua, toimittajaksi valikoituu toiseksi sijoittunut.

Hankintojen tekeminen voi perustua myös johonkin muuhun objektiiviseen ennalta määriteltyyn puitejärjestelyn toimintamalliin. Hankintayksikkö ei voi kuitenkaan vapaasti harkita hankintojen tekemistä puitejärjestelyyn otetuilta toimittajilta, vaan hankinnat edellyttävät ennalta ilmoitetun mekanismin noudattamista.

Tarjouspyynnön ja toimittajalta saadun tarjouksen täsmennykset eli avoimet ehdot liittyvät hankinnan tapauskohtaiseen hinnoitteluun, toimitusaikoihin, palvelutasoihin, asiantuntijapalvelun toteuttaviin henkilöihin ja niin edelleen.

6.6 EU hankinta

EU-kynnysarvot vuonna 2021 euromääräisesti ovat rakennusurakoissa 5350 000 euroa, suunnittelukilpailussa 214 000 euroa ja tavara- ja palveluhankinnassa 214 000 euroa. Nämä tulevat suoraan hankintalain 26§ pykälän kynnysarvoista. Tähän ohjeistukseen ei ole otettu mukaan EU-hankintoja, johtuen käyttäjäpalvelutöiden ylittämättä käytännössä kynnysarvoja. Kynnysarvojen ylittävissä hankinnoissa kuitenkin sovelletaan yksityiskohtaisia menettelytapoja ja toiminta-aikoja.

6.7 Kansallinen hankinta

Kansallisen hankinnan kynnysarvot vuonna 2021 euromääräisesti ovat rakennusurakoissa 150 000 euroa, suunnittelukilpailuissa 60 000 euroa ja tavara- ja palveluhankinnoissa 60 000 euroa. Hankinnat ylittävät nämä kynnysarvot, mutta alittavat EU-kynnysarvot.

Hankinnat suoritetaan pääsääntöisesti tarjouskilpailuna avointa tai rajoitettua menettelyä käyttäen. Hankinnat kilpailutetaan hankintalain 11 luvun mukaisesti sekä sovelletaan hankintalain I ja IV osaa, ellei ko. osien pykälissä ole toisin mainittu.

Neuvottelumenettelyä, kilpailullista neuvottelumenettelyä, puitejärjestelyä ja suorahankintaa ilman tarjouskilpailua käytetään ainoastaan hankintalaissa olevin perustein. Tarjous- ja osallistumispyynnöt sekä muut hankintaan liittyvät ilmoitukset tehdään Cludiassa.

6.7.1 Kansallinen hankinta avoimena menettelynä

Avoimessa menettelyssä tarjouspyyntö tehdään Cludiassa ja kaikki halukkaat voivat jättää tarjouksen. Tarjouskilpailusta ilmoitetaan Hilmaan sähköiseen ilmoituskanavaan tavalla, jolla siitä on erikseen asetuksella säädetty ja työvoima- ja elinkeinoministeriön hyväksymissä ilmoituslomakkeissa edellytetty.

Avoim menettely sopii hankintoihin, jotka ovat selkeästi määriteltäviä tuotteita ja palveluja. Kun Hilmaan määritellään hankittavat tuotteet ja palvelut, käytetään CPV-koodeja eli kansainvälistä hankintasanastoa. Nämä ovat löydettävissä mm. [www.julkisethankinnat.fi_\(HILMA\)](http://www.julkisethankinnat.fi_(HILMA)) hankintailmoituslomakkeiden käyttöohjeista.

Avoimen menettelyn hankinnan hyvänä ratkaisuperusteena on muun muassa hinta. Kun tarjouksia tulee paljon, on tarjousten käsittely hallittava kohtuudella ja hintavertailu mahdollistaa tämän.

Kokonaistaloudellinen edullisuus valintaperusteena on arviointikriteerejä oltava kohtuullinen määrä, jotta tarjousten hallittavuus säilyy tarjousten vertailuvaiheessa. Avoimessa menettelyssä tarjousten määrä saattaa kasvaa runsaslukaiseksi.

Tarjousten tekemiseen varataan riittävä aika. Kun tarjouspyyntöä tehdään huomioonotettavia asioita ovat muun muassa hankinnan luonne, laajuus ja laatu. Tarjousten käsittelyä ennen, arvioidaan tarjoajien eli yritysten kelpoisuus. Hankintapäätös tehdään saatujen hyväksyttävien tarjousten perusteella tarjouspyynnössä mainituin arviointikriteerein ja valintaperustein.

6.7.2 Kansallinen hankinta rajoitettuna menettelynä

Rajoitetussa menettelyssä osallistumispyyntö tehdään Cludiassa ja hankintailmoitus Hilmassa, kuten ilmoitusmenettelystä on erikseen säädetty ja määrätty edellä avoimen menettelyn yhteydessä mainitulla tavalla. Tarjouspyynnön saavat valitut ehdokkaat ja ehdokkaiden karsiminen tapahtuu soveltuvuusvaatimusten perusteella. soveltuvuusvaatimuksina yrityksille tarjousta pyydettäessä arvioidaan ne luotettaviksi ja toimituskykyisiksi suorittamaan aiottu hankinta tai muu tehtävä.

Kiinnostuneiden yritysten tulee jättää osallistumishakemuksensa hankinnasta määräaikaan mennessä. Määräaika määräytyy hankinnan laajuuden ja luonteen mukaan. Hankintayksikön ja hankintalain määräävät ominaisuudet karsivat osallistumishakemuksen lähettäneiden joukosta soveliaimmat yritykset ehdokkaiden joukosta tarjouskilpailuun.

Hankintayksikkö eli käyttäjäpalveluorganisaatiossa määrätty viranhaltija rajaa niiden ehdokkaiden lukumäärää tarvittaessa, joille tarjouspyyntö lähetetään. Lukumäärä tai sitä koskeva vaihteluväli ilmoitetaan hankintailmoituksessa. Todellinen kilpailu varmistetaan minimissään viidellä kilpailijalla.

Valituille ehdokkaille lähetetään tarjouspyyntökirjat samanaikaisesti. Tässä vaiheessa ehdokkaat on valittu ja tarjouspyyntöjä ei lähetetä muille osallistumishakemuksessa mukana olleille yrityksille. Hankittavan tavaran ja palvelun laajuus määräävät tarjousten tekemiseksi varattavan ajan. Hankintapäätös tehdään saatujen hyväksyttävien tarjousten perusteella tarjouspyynnössä mainituin edellytyksin ja perustein.

Tarjoajien kanssa voidaan käydä hankintaneuvotteluja erityisin perustein vaarantamatta tarjoajien tasapuolista kohtelua. Ellei poikkeavaan menettelyyn ole erityistä syytä, tulee neuvottelut käydä kaikkien tarjousten tekijöiden kanssa. Tämä harkinta suoritetaan hankintayksikössä. Neuvottelut eivät saa koskea pelkästään tarjoushintaa, vaan siihen liitettävä muita elementtejä mukaan. Tällä estetään hinnasta tinkiminen, joka on kiellettyä. Nämä neuvottelut ovat eri asia kuin neuvottelumenettely ja kilpailullinen neuvottelumenettely, joista seuraavien otsikoiden alla kirjoitetaan tarkemmin.

6.7.3 Kansallinen hankinta neuvottelumenettelyllä

Neuvottelumenettelyssä osallistumispyyntö tehdään Cludiassa ja hankintailmoitus Hilmassa, kuten ilmoitusmenettelystä on erikseen säädetty ja määrätty edellä avoimen menettelyn yhteydessä mainitulla tavalla. Neuvotteluihin kutsu-

taan valitut ehdokkaat ja ehdokkaiden karsiminen tapahtuu soveltuvuusvaatimusten perusteella. Neuvottelut käydään jokaisen ehdokkaan kanssa erikseen ja jokaisesta neuvottelusta laaditaan muistio. Neuvottelujen päätyttyä valitut ehdokkaat saavat tarjouspyynnön.

Hankintalaissa ilmenevä neuvottelumenetelmä poikkeaa avoimesta ja rajoitusta menettelystä etukäteen ilmoitettuna menettelymuotona tai toimittajaa valittaessa on sallittu siirtyä neuvottelumenettelyyn. Neuvottelumenettelyyn siirtyminen tapahtuu hankintalain 34§ ja 70§ säädettyjen edellytysten mukaan.

Käytännössä neuvottelumenettelyyn siirtyminen tapahtuu seuraavan tyyppisissä esimerkeissä. Tarjouksia ei voi sellaisenaan hyväksyä ja ne vaativat neuvottelujakaikkia osapuolia palvelevaan tyydyttävään sopimukseen. Talousarviossa varatut määrärahat ylittyvät hankinnan osalta tarjouksissa ja hankinta toteutetaan muutetussa tai supistetussa muodossa.

Etukäteen ilmoitettuna itsenäisenä menettelynä neuvottelumenettelyä käytetään esimerkiksi palveluhankinnoissa, joihin tavanmukainen kilpailuttaminen ei ole mahdollista.

Sattumanvaraiset, kesken hankintamenettelyjä käytäviä neuvottelujaka ei saa pääsääntöisesti käydä, johtuen neuvottelujen ajautumisesta kiellettyihin tinkimiskierroksiin. Neuvottelumenettely pitää järjestää aitona kilpailuna ja tasapuolisena käsittelynä. Lopullisessa päätöksessä siirtyä neuvottelumenettelyyn, tulee siitä ilmoittaa kilpailussa oleville ja perusteltava päätöksessä.

6.7.4 Kansallinen hankinta kilpailullisena neuvottelumenettelynä

Perinteiseen neuvottelumenettelyyn nähden kilpailullinen neuvottelumenettely on kehittyneempi tapa tehdä hankintoja. Tätä menettelyä käytetään vain harvoin EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa. Hankinnat ovat tällöin monimutkaisia. Tilapalveluiden tarvetta Käyttäjäpalvelutöiden osalta kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn ei ole.

6.7.5 Kansallinen hankinta suorahankintana

Suorassa hankinnassa tilapalveluiden hankintayksikön viranhaltija tekee tilauksen ilman tarjouspyyntöä. Hankintapäätöksen voi tehdä tai valmistella myös ilman tarjouskilpailua yhdeltä tai usealta urakoitsijalta eli toimittajalta pyydetyn tarjouksen mukaisesti.

Hankintamenettelyssä viranhaltija noudattaa erityisellä huolellisuudella hankintalakiä ja tulkitsee sitä suppeasti. Esimerkiksi hankinnan kilpailuttamista ei suoriteta kiireellisistä syistä, kuten ihmisten akuuttien turvallisuusuhkien ja vaaratekijöiden poistossa hankinnan avulla. Suoran hankinnan edellytykset löytyvät (nettisivut <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161397>) hankintalaista alla olevan hankintalain pykälissä 40§ ja 41§ kirjoitetun mukaan.

40§

Suorahankinta

Suorahankinnassa hankintayksikkö neuvottelee valitsemiensa toimittajien kanssa hankintasopimuksen ehdoista julkaisematta etukäteen hankintailmoitusta.

Hankintayksikkö voi valita suorahankinnan, jos:

- 1) avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia; lisäedellytyksenä on, että alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta;
- 2) teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan; lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta;

3) hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen;

4) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä säädettyjä määräaikoja voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta, ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi;

5) hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä kyseessä ole massatuotanto tavaran valmistamisen taloudellisen kannattavuuden varmistamiseksi tai tutkimus- ja kehityskustannusten kattamiseksi;

6) hankinta koskee perushyödykemarkkinoilla noteerattuja ja sieltä hankittavia tavaroita;

7) tavarat hankitaan erityisen edullisesti liiketoimintansa lopettavalta toimittajalta, pesänhoitajalta tai selvittäjältä maksukyvyttömyysmenettelyn, akordin tai vastaavan menettelyn seurauksena;

8) kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään suunnittelukilpailun perusteella ja joka on suunnittelukilpailun sääntöjen mukaan tehtävä kilpailun voittajan kanssa, tai jos voittajia on useita, näistä jonkun kanssa; tällöin kaikki voittajat on kutsuttava osallistumaan neuvotteluihin.

Tarjousta ei pidetä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna soveltuvana tarjouksena, jos se on hankintasopimuksen kannalta tarpeeton eikä ilmeisesti täytä hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä määritellyjä hankintayksikön tarpeita ja vaatimuksia ilman oleellisia muutoksia. Osallistumishakemusta ei pidetä soveltuvana, jos toimittaja on suljettava tai voidaan sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle 80 ja 81 §:n nojalla taikka jos se ei täytä hankintayksikön 83 §:n mukaisesti asettamia soveltuvuusvaatimuksia.

suorahankinta lisätilauksissa

Hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, kun alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä tavarahankinta on lisätilaus, jonka tarkoituksena on aikaisemman toimituksen tai laitteiston osittainen korvaaminen tai laajentaminen. Edellytyksenä on, että toimittajan vaihtaminen johtaisi teknisiltä ominaisuuksiltaan erilaisen tavaran hankkimiseen, mikä aiheuttaisi yhteensopimattomuutta tai suhteettoman suuria teknisiä vaikeuksia käytössä ja kunnossapidossa. Tällaisten sopimusten ja uudistettavien sopimusten voimassaoloaika saa ainoastaan poikkeuksellisesti ylittää kolme vuotta.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, kun kyseessä on alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä uusi rakennusurakkasopimus tai palveluhankinta, joka vastaa aikaisemmin tehtyä rakennusurakkaa tai palveluhankintaa. Edellytyksenä on, että alkuperäistä hankintaa koskevassa hankintailmoituksessa on mainittu mahdollisesta myöhemmästä suorahankinnasta ja että lisäpalvelun tai uuden rakennusurakan ennakoitu arvo on otettu huomioon laskettaessa alkuperäisen sopimuksen kokonaisarvoa. Suorahankinta voidaan tehdä enintään kolmen vuoden kuluessa alkuperäisen sopimuksen tekemisestä.

Yhteishankinnassa tarjouskilpailua ei tarvitse järjestää, jolloin hankinta toteutetaan yhteishankinta tai tehdään hankintalain 20§ tarkoittamalta yhteishankintayksiköltä, jos hankintayksikkö on etukäteen kilpailuttanut hankinnat. Tilaukset ovat tässä tapauksessa kilpailutettujen sopimusten täytäntöön panemista eikä muutoksenhakukelpoisia itsenäisiä päätöksiä.

6.8 Pienhankinta

Kansallisen kynnyksarvon alittavat hankinnat ovat pienhankintoja. Hankintalakia ei sovelleta pienhankintoihin muuten kuin hankinta-ohjaisesta koskevin osin pykälän 135§ mukaisesti. Pienhankintoja ovat hankintalain 25 §:n mukaiset kansalliset kynnyksarvot alittavat ostot toimittajilta, joiden kanssa ei ole kyseessä olevaa hankintatarvetta vastaavaa sopimusta voimassa.

Hankintailmoitusten julkaisuvelvoitetta ei ole Hilma-portaalissa, joten Hilmaa ei käytetä. Tietoturva ja kyberuhkien ohjeistuksen eli ICT-ohjeiden noudattaminen on tärkeää pienhankinnoissa, jotka ovat ICT-liitännäisiä. Täten ICT-liitännäisissä pienhankinnoissa tulee toimia yhteistyössä konsernipalvelujen tietohallinnon tulosityksikön kanssa. Muistathan tarkistaa pienhankintaan liittyvät asiakirjojen säilytysajat tiedonohjaussuunnitelmasta.

Puitejärjestelyt eivät ole pienhankintoja, mutta ICT-ohjeistukset pätevät myös pienhankinnan raameissa oleviin puitejärjestelyihin. Toistuvat pienhankinnat ovat kuitenkin mahdollista toteuttaa puitejärjestelyillä. Puitejärjestelyistä lisää otsikoissa 6.5–6.5.2.

Pienhankinnoissa noudatetaan julkisten hankintojen periaatteita, joita ovat tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu, avoimuus, suhteellisuus, suunnitelmallisuus, taloudellisuus ja kilpailuolosuhteiden hyödyntäminen.

Pienhankinnat tulee pääsääntöisesti kilpailuttaa hyödyntäen markkinoita mahdollisuuksien rajoissa. Pienhankintoja koskevat operatiiviset menettelytapaohjeet koskevat teknisen ja ympäristötoimen rakennusurakoita ja suunnittelukilpailuja koskevia pienhankintoja.

Kilpailuttamista ei tarvita vähäisissä hankinnoissa. Mikäli kyse ei ole hankintäsäännössä määritellyn mukaisesta teknisen ja ympäristötoimen rakennusurakasta tai suunnittelukilpailusta, on noudatettava kaupungin yleistä pienhankinta-ohjetta.

Hankintasäännössä sanotaan, että teknisen ja ympäristötoimen rakennusurakoilla ja suunnittelukilpailuilla tarkoitetaan rakennustuotannon ja kunnossapidon suunnittelu- ja urakkahankintoja ja rakentamisprosessiin liittyviä hankintoja ja arkkitehtikilpailuja.

Pienhankinnat kilpailutetaan hankintalainsäädäntöä kevyemmillä ja joustavimmilla menettelyillä. Hankinta suoritetaan pääsääntöisesti avointa tai rajoitettua menettelyä käyttäen saatuihin tarjouksiin perustuen. Hankinnan dokumentointi suoritetaan asianmukaisesti. Hankinnat suoritetaan suunnitelmallisesti, taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina.

Pienhankinta kilpailutuksena 9000 eurosta kansalliseen kynnyksarvoon asti, jolloin tarjous pyydetään vähintään 2 toimittajalta ja se tehdään Cloudiassa tarpeen vaatiessa. Avoin menettely ja rajoitettu menettely tehdään aina Cloudiassa. Paras tarjous valintaperusteisiin nähden hyväksytään ja tehdään viranhaltijapäätös sekä kirjallinen tilaus.

Hankintamenettely toteutetaan tekemällä hintavertailua sähköpostitse tai kirjallisella tarjouspyynnöllä valituille yrityksille hankinnan laatu ja koko huomioiden. Tarjoajien kanssa käydään neuvotteluja tasapuolisesti ja avoimesti sekä hankintailmoituksen että tarjouspyynnön osalta. Menettely pidetään yksinkertaisena ottaen huomioon hankinnan arvo, laatu ja valittavissa oleva tarjonta.

Tärkeää on muistaa myös pienhankinnassa, että niitä ei saa pilkkoa keinotekoisesti, vaan sitä katsotaan kokonaisuutena. Vaikka hankintalain mukainen valitusoikeus ei muuten koske pienhankintoja, toistuvat ja todetut pilkotut hankinnat voidaan saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

6.8.1 Pienhankinta avoimena menettelynä

Avoin menettely ilmoitetaan julkisesti Cludiassa. Kaikilla halukkailla toimijoilla on mahdollisuus pyytää tarjouspyyntöasiakirjat ja tehdä tarjous ilmoituksen perusteella. Hankintapäätös tehdään saatujen hyväksytyjen tarjousten perusteella.

Parhaimmillaan avoimen menettelyn käytettävyys on hankinnoissa, joissa tuotteet ja palvelut ovat selkeästi määriteltävissä sekä vain hinnan perusteella ratkaistavissa hankinnoissa. Avoimesta menettelystä lisää otsikossa 6.7.1.

Tarjoajien kanssa voidaan käydä neuvotteluja vain selventääkseen ja täsmen-
tääkseen tarjousten sisältöä niin tilaajan kuin toimittajan puolelta. Tarjoajien ta-
sapuolinen kohtelu otetaan huomioon ja neuvotteluja ei käydä yksinomaan tar-
joushinnan tarkistamiseksi. Niin sanottu tinkimiskierros on kielletty.

6.8.2 Pienhankinta rajoitettuna menettelynä

Määrätty joukko toimittajia, joilta tarjoukset pyydetään rajoitetussa menette-
lyssä, on arvioitu luotettaviksi ja toimintakykyisiksi jo ennen tarjouspyyntöä suo-
rittamaan aiottu hankinta tai muu tehtävä. Hankintapäätös tehdään saatujen hy-
väksyttävien tarjousten perusteella.

Kilpailutilanteen luomiseksi mahdollisimman tasapuoliseksi, tarjouspyyntö lähe-
tetään riittävän monelle toimittajalle Cludian kautta. Pienissä hankinnoissa
suositeltavana määränä voidaan pitää tarjouspyynnön lähettämistä vähintään
kolmelle toimittajalle.

Parhaimmillaan rajoitetun menettelyn käytettävyys on hankinnoissa, joissa eh-
dokkaiden soveltuvuutta joudutaan arvioimaan erityisen huolellisesti. Yleensä
myös tarjousten kokonaistaloudellisuus on tärkein valintakriteeri rajoitetussa
menettelyssä.

Tarjoajien kanssa voidaan käydä neuvotteluja vain selventääkseen ja täsmen-
tääkseen tarjousten sisältöä niin tilaajan kuin toimittajan puolelta. Tarjoajien ta-
sapuolinen kohtelu otetaan huomioon ja neuvotteluja ei käydä yksinomaan tar-
joushinnan tarkistamiseksi. Niin sanottu tinkimiskierros on kielletty.

6.8.3 Pienhankinta neuvottelumenettelyllä

Neuvottelumenettelyä voidaan käyttää ilman erityistä syytä pienhankintaa teh-
dessä. Menettely tapahtuu usealta eri toimittajalta saadun tarjouksen perus-
teella tai ilman tarjousmenettelyä neuvotellen. Hankinta kilpailutetaan lähettä-
mällä tarjouspyyntö yli kahdelle toimittajalle. Tarjouspyyntö ja tarjoukset ovat
kirjallisia. Lisää neuvottelumenettelystä kohdassa 6.7.3.

Kansallisen hankintarajan alittavissa ja hankintayksikön sopiman rajan 1000 eu-
roa raameissa tehdään sopimus hyväksytyyn toimittajan kanssa hankintasopi-
muksena, tilauskirjeenä tai sähköpostilla. Sopimustavassa huomioidaan hankin-
nan koko, laatu ja varmennus hankinnan asianmukaiseen toteutukseen.

Hankintaoikaisun ja kuntalain mukaisen oikaisuvaatimuksen johdosta on oikai-
suvaatimusaika otettava huomioon odottamalla 14 päivää tiedoksiannosta en-
nen tilauksen tai hankintasopimuksen tekoa. Muutoin odotusajan pituutta voi-
daan harkita hankintayksikössä tapauskohtaisesti.

Neuvottelumenettelyä ilman tarjouskilpailua voidaan käyttää hankkeissa, joissa
tavanmukainen kilpailuttaminen ei ole hankkeen laadun ja vähäisyyden joh-
dosta perusteltua. Tehtyyn tilaukseen vaaditaan kirjallinen vahvistus, ellei tilaus
perustu vuosisopimukseen tai ole vähäinen.

6.8.4 Pienhankinta suoramankintana

Suoramankinta eli hankinta ilman kilpailutusta yhdeltä toimittajalta on hankintalaissa olevien perusteiden lisäksi mahdollista kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa eli pienhankinnoissa, kun hankinnan arvo on vähäinen tai kilpailuttaminen on muutoin epätarkoituksen mukaista.

Mahdollinen suoramankinta voi olla esimerkiksi, kun mahdollisesti saavutettavat, paremmat hintaehdot sisältävät ehdot eivät ylitä kilpailun järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia toisin sanoen transaktiokustannuksia. Myös poikkeuksellisen kiireinen hankinta, ei kuitenkaan tarjouspyynnön tekijän toimista johtuvat, mahdollistaa suoramankinnan esimerkiksi ilkiivaltatilanteissa.

Suoramankinta yli 9000 euron hankinnoissa tehdään kirjallinen tilaus työpäällikön hyväksytyä tilauksen viranhaltijana. Suoramankinta on aina perusteltava päätöksessä tai erillisessä muistiossa. Suoramankinnan arvioimisen apuna käytetään hankintalain suoramankinta perusteita pykälien 40§ ja 41§ mukaisesti.

Hankintayksikössä sovitun alle 6000 euron tavarahankintaa pidetään lähtökohtaisesti vähäisenä. Samoin alle 30000 euron palveluhankintoja voidaan lähtökohtaisesti pitää sellaisina, joissa kilpailuttaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Hankintayksikkö arvioi hankinnat kuitenkin tapauskohtaisesti.

Yhteishankinnassa tarjouskilpailua ei tarvitse järjestää, jolloin hankinta toteutetaan yhteishankinta tai tehdään hankintalain 20§ tarkoittamalta yhteishankintayksiköltä, jos hankintayksikkö on etukäteen kilpailuttanut hankinnat. Tilaukset ovat tässä tapauksessa kilpailutettujen sopimusten täytäntöön panemista eikä muutoksenhakukelpoisia itsenäisiä päätöksiä.

6.8.5 Tilaukset ja ostot

Arvoltaan vähäiset hankinnat voidaan tehdä tilauksena ja ostona suoraan tietyltä toimittajalta. Suoraa ostoa voidaan arvioida myös hankintalain mukaisia suoramankintaperusteita pykäliä 40§ ja 41§ hyväksi käyttäen.

Alle 1000 euron hankinnasta pyydetään tarjous ja tehdään tilaus. 1000 euron ja alle 9000 euron raameissa olevasta hankinnasta hankintayksikkö arvioi tapauskohtaisesti hankintamenettelyyn.

6.9 Muut hankintamenettelyt hankinnoissa

Muita hankintamenettelyjä ovat muun muassa tarjousten avaamisen vaihe ja asiakirjojen julkisuus. Näiden sisältöä ja ohjeistusta avataan jäljempänä. Ohjeistus on tehty tiivistetysti ja sen vuoksi hankintamenettelyt näiltä osin on katsottava hankinnoissa tapauskohtaisesti.

6.9.1 Tarjousten avaaminen

Tarjousten viimeisen jättöhetken jälkeen tarjoukset tulee avata yhtä aikaa. Myöhässä tulleet tarjoukset hylätään. Avauksesta laaditaan avauspöytäkirja ja läsnä on vähintään kaksi hankintayksikön edustajaa, jotka allekirjoittavat pöytäkirjan.

Avauspöytäkirjassa mainitaan toimittajat, joille tarjouspyyntö on lähetetty ja jotka ovat tarjouspyyntöön vastanneet määräajassa. Avauspöytäkirjaan merkitään, onko saatujen tarjousten olevan tarjouspyynnön mukaisia ja mitkä niistä ei ole. Tarjouksiin merkitään myös saapumisaika.

6.9.2 Tarjousten hylkääminen

Tarjous hylätään, jos se on tarjouspyynnön vastainen. Tarjoushinta täytyy antaa yksiselitteisesti ja hintaerittelypyynnön mukaisesti, muuten tarjous hylätään. Tarjousmenettelyssä vilpillisesti, tai muuten lain vastaisesti tai hyvän kauppata-
van vastaisesti toimineen tarjouksentekijän tarjous hylätään. Määräajan päättymisen jälkeen saapunut tarjous hylätään. Tarjoushinnan ollessa niin alhainen, ettei sitä ole mahdollista toteuttaa Suomen lainsäädännön mukaisesti, tarjous hylätään.

Kaikkien tarjousten olennaisesti ylittäessä hankintaan varatut määrärahat, tarjoukset voidaan hylätä. Myös hankinnan ollessa tarpeeton tai tullessa tarpeettomaksi perustelluin syin, voidaan tarjoukset hylätä.

6.9.3 Hankintapäätös ja toimivalta

Hankintapäätös tehdään asianhallintajärjestelmässä, joka on hankinnan luonteen mukainen. Pääsääntöisesti suuremmat hankinnat viedään ennen hankintapäätöstä ratkaistavaksi hankintaaamuun, joka on osa hankintayksikön omaa asianhallintajärjestelmää. Hankintapäätöksiä käsittelevät ohjeistukset saatavilla erikseen hankintayksiköltä.

Tarjouksista valitaan pääsääntöisesti kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous on hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Tarkemmat ohjeet hankintalain pykälissä 93§- 98§. Päätös annetaan kaikille tarjoajille ja muille päätöksen tiedon tarvitseville hankintayksikön ohjeistuksen mukaan.

Hankintapäätös sisältää hankittavan tavaran ja palvelun kuvauksen. Käytetty hankintamenettely ja tarjouksen tekijöiden nimet ovat kirjattuna hankintapäätökseen. Tarjousten vertailu ja mahdollinen vertailutaulukko on kirjattuna. Voittaneen tarjouksen valinta perusteluineen on kirjattava.

Hankintapäätöksessä on todettu tarjoajien kelpoisuus ja mahdolliset hylkäämiset perusteluineen kirjattuna. Kirjattuna on myös poissulkemiset perusteluineen tarpeen vaatiessa. Tarjousten tarjouspyynnön mukaisuus ja sen mahdollinen hylkääminen perusteluineen näkyy hankintapäätöksessä kirjattuna.

Lopuksi on kirjattuna sopimuksen syntyäika ja maininta hankintalain 77§ pykälän mukaisesta odotusajasta varsinkin kansallisen hankintarajan ylittävissä hankinnoissa. Hankintasopimusta ei voi tehdä odotusaikana, jos se on mainittuna hankintapäätöksessä.

6.9.4 Tiedoksianto

Kirjallisesti annettava hankintapäätös annetaan asiaa koskeville. Päätös annetaan hankintalain mukaisesti tiedoksi ensisijaisesti ehdokkaan tai tarjoajan antamalla sähköistä yhteystietoa käyttäen. Lähetyspäivä merkitään erikseen viestiin.

Tällöin ehdokkaan tai tarjoajan katsotaan saaneen päätöksen viestin lähetyspäivänä, jollei asiassa esitetä muuta luotettavaa selvitystä. Päätös voidaan antaa tiedoksi myös kirjeitse, hallintolaissa säädetyn mukaisesti.

6.9.5 Hankintoaikaisu

Hankintayksiköllä on oikeus poistaa oma virheellinen päätös 90 päivän kuluessa siitä, kun oikaisun kohteena ollut päätös on tehty hankintalain pykälien 132§-133§ mukaisesti. Hankintoaikaisu voi perustua virheelliseen lain soveltamiseen tai uuteen tietoon, joka voi vaikuttaa päätökseen.

Hankintoaikaisua käytetään myös tilanteissa, joissa sopimusneuvottelut valitun tarjoajan kanssa kariutuvat tai valittu tarjoaja on kykenemätön toteuttamaan hankintaa. Tämä on hankintapäätöksen jälkeinen hankintoaikaisu.

Voimassa oleva osapuolia sitova sopimus estää hankintayksikköä yksipuolisesti ja sopimusoikeudellisesti muuttamasta sopimusta. Sopimusehtojen mukaisesti tapahtuva sopimuksesta irtautuminen ja hankintoaikaisun määräajan ollessa edelleen voimassa, on hankintoaikaisu hankintayksikön käytettävissä.

Hankintoaikaisuvaatimus on asianosaisen esitettävä 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä tai muusta ratkaisusta. Hankintoaikaisu ja muutoksenhaku markkinaoikeuteen, saa olla vireillä samanaikaisesti.

Hankintoaikaisun tekijänoikeus ja hankintoaikaisuvaatimuksen ratkaisuvalta päätetään hankintayksikössä tapauskohtaisesti.

6.9.6 Valitus markkinaoikeuteen

Hankintapäätöksestä tai muusta hankintayksikön tekemästä ratkaisusta, jolla on vaikutusta tarjoajan tai ehdokkaan asemaan, voi asianosainen valittaa markkinaoikeuteen. Puitejärjestelyyn perustuva hankinta poikkeaa siinä, että valitusluvan hankinnan päätöksestä myöntää markkinaoikeus.

Hankintalain pykälän 147§ mukaisesti, valitus on tehtävä pääsääntöisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun tarjoaja ja ehdokas sai tiedon päätöksestä valitusosoituksineen.

Muutosta hankintapäätökseen on hakevan ilmoitettava kirjallisesti hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuteen. Valituksen vireille tulon jälkeen markkinaoikeus voi keskeyttää, sallia tai kieltää hankintapäätöksen täytäntöönpanon. Markkinaoikeus voi myös määrätä hankintamenettelyn muutoin keskeytettäväksi väliaikaisesti markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi.

6.9.7 Kuntalain tai oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lainmukainen muutoksenhaku

Markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviin asioihin ei voi hakea muutosta kuntalain eikä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain perusteella. Mikäli valittaja kuitenkin vetoaa julkista hankintaa koskien muun lain kuin hankintalain vastaisuuteen, voi hankinnassa tehtyyn päätökseen hakea muutosta. Tällainen tilanne on käsillä esimerkiksi silloin, kun valittaja vetoaa kunnallisvalituksella kuntalain 97 § pykälässä säädettyyn.

6.9.8 Asiakirjajulkisuus

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua 621/1999 lakia sovelletaan hankinnoissa, kun kyseessä on hankintayksikön asiakirjojen julkisuuteen ja asiakirjoista perittäviin maksuihin sekä asianosaisen tiedonsaantioikeuteen liittyvästä.

Julkisuuslain mukaisesti tarjouspyyntö tulee julkiseksi, kun se on allekirjoitettu. Hankintaa ja urakkaa samoin kuin muuta tarjousten perusteella ratkaistavaa oikeustointa koskeva tarjouksen täydennyspyyntö ja tarjousasian käsittelyä varten laaditut selvitykset ja muut asiakirjat tulevat julkiseksi, kun sopimus asiassa on tehty. Julkista hankintaa koskevat osallistumishakemukset, tarjoukset ja muut hankintaa koskevat asiakirjat tulevat julkisiksi vasta, kun sopimus asiassa on tehty.

On mahdollista, että asiakirjat sisältävät jossain määrin liikesalaisuutena salassa pidettävää tietoa. Liikesalaisuutena pidetään tietoa, jolla on taloudellista arvoa ja joka ei ole yleisesti tiedossa.

Tarjousten osalta on huomattava, että hankintamenettelyssä asianosaisena olevalla tulee kuitenkin olla oikeus saada tietoa tarjousasiakirjoista esimerkiksi muutoksenhakua varten jo ennen näiden tuloa yleisesti julkiseksi 11 § pykälän mukaan. Asianosaisella ei ole tällöinkään oikeutta saada tietoa toisen tarjoajan liikesalaisuudesta. Vertailuperusteena käytetty kokonaishinta ei voi olla liikesalaisuus.

Ehdokkaita on tarkoituksenmukaista pyytää esittämään sekä tarjouksissa että osallistumishakemuksissa annettavat liikesalaisuuden piiriin luettavat tiedot tarjousasiakirjan liitteissä.

6.9.9 Hankintasopimukset

Sopijapuolia sitova sopimus syntyy vasta, kun kaikki sopijapuolet ovat allekirjoittaneet sopimuksen tai kun tilaus on tehty. Tämä äsken mainittu pakollinen ehto on otettava hankinta- asiakirjoihin mukaan.

Hankintasopimus tehdään aina kirjallisena ja se pohjautuu hankintamenettelyn asiakirjoihin. Hankintasopimusta ei saa olennaisesti muuttaa sopimusaikana,

mutta sopimusneuvotteluissa sovitaan aiemmin määräämättä jääneistä sopimusehtojen yksityiskohdista ja käytännön toteutuksesta.

Sopimuksen laatii hankintayksikkö ja sen allekirjoittaa hankintayksikön päättäjä ratkaisuoikeuden haltija tai muu hallintosäännössä määrätty viranhaltija.

On suositeltavaa odottaa valitus- ja oikaisuvaatimusajan 14 päivää ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista, johtuen nimenomaisesta muutoksenhakumahdollisuudesta.

Suorahankinnoista tehdään vapaaehtoinen suorahankintailmoitus. Tämä on mahdollista myös kansallisen kynnsarvon ylittävissä suorahankinnoissa hankintalain 131§ pykälän mukaan. Hankintasopimus tehdään 14 päivän kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta kansallisen kynnsarvon ylittävissä hankinnoissa ja kansallisen kynnsarvon alittavissa hankinnoissa hankintayksikön ohjeistuksen mukaan.

Hankintayksikkö voi järjestää hankinnan väliaikaisesti, jos hankinnasta on tehty valitus. Tällöin hankintaa ei voida lykätä sen luonteen vuoksi markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi. Hankintayksikkö ei ole sidottu valitsemaan yhtä tarjoajista tai edellistä toimittajaa väliaikaisessa järjestelyssä.

Hankintapäätöksen tehnyt viranhaltija allekirjoittaa hankintasopimuksen. Tämä koskee hankintayksikön päätettävissä olevissa hankintasopimuksissa ja hankintayksikön valitsema viranhaltija.

6.9.10 Hankintaohjeen päivitys ja allekirjoittaminen

Hankintayksikön valitsema virkamies on oikeutettu päivittämään ohjeet hankintayksikön ohjeiden mukaisesti ja allekirjoittamaan päivitetyn hankintaohjeistuksen.

Päivitetty:

Allekirjoitus:

7 Yhteenveto

Tilapalveluiden toimenkuvaan kuuluvat käyttäjäpalvelutyöt ovat tärkeä strateginen tulonlähde tilapalveluyksikölle. Tilaajan ja asiakkaan edustajan roolissa hankinnan tavoitteet korostuvat. Hankintaprosessin aikana hankintayksikkö pyrkii tehokkaaseen hankintaan hankintalain suomin edellytyksin. Hankintalaki mahdollistaa kokonaistaloudellisesti edullisimman tai halvimman hankinnan tarjoamalla joukon hankintamenettelyjä, joista valita hankintalakia kuitenkin noudattaen. Hankintalain suomia mahdollisuuksia täytyy pystyä hyödyntämään hankinnassa. Tämä edellyttää hankintalain ja hankintamenettelyjen tuntemusta.

Palveluna toteutettavat hankinnat tyydyttävät tilaajan tarpeet ja tavoitteet. Tällöin hankintamenetelmät, hankintastrategiat ja valintastrategiat ovat hankintayksikön työkalupakissa. Liiketoimintastrategia ohjaa hankintastrategiaa ja hankintalain ohjatesa hankintaa, täytyy hankintayksikön olla ajanhermolla ja kykenevä muuttamaan hankintaohjeistusta lain puitteissa.

Hankkeiden kilpailuttaminen mahdollistaa tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun kaikille osapuolille. Samalla hankinnan vaihtoehdot kasvavat ja mitä enemmän kilpailutetaan, sitä enemmän saadaan kilpailua. Tämä hyödyttää hankintayksikköä tilaajana ja sitä kautta asiakasta.

Kilpailuttaminen hankintalain puitteissa työllistää tilaajaa jopa kohtuuttomasti aluksi, johtuen tietämättömyydestä ja osaamattomuudesta hankintalain tulkitsemisessa hyödyntämättä sen tarjoamia mahdollisuuksia. Hyvällä hankintaohjeistuksella on tärkeä rooli ohittaa alun kompastuskivet ja turvata luottamus tehdä hankintoja hankintalain puitteissa hankintayksikön hyväksi. Myös hankintayksikön on kyettävä sisäistämään hankintaprosessin ammattimaisuus, luoden ammattimaisen toiminnanharjoittamisen puitteet hankinnoille.

Hankintojen ennakointi on tärkeää, mutta käyttäjäpalvelutöiden osalta ainakin pienissä töissä vaikeaa, johtuen niiden luonteesta. Useasti töitä joudutaan tekemään asiakkaan kiireellisyysvaatimusten pohjalta ja esimerkiksi päiväkodissa toiminnan ollessa päällä töitä suorittaessa. Tällöin korostuu viestittämisen tärkeys ja hankintaprosessin selvitys jo ennakkoon asiakkaalle.

Hankinnan ennakointi auttaa hankinnansuunnitteluvaihetta. Aikataulun luonnissa hankkeelle on oltava realistinen, sillä hankintapäätöksen tekeminen, odotusaikojen pituudet ja itse hankinnan suunnittelu on pitkäaikainen prosessi. Kun hankinta on ennakoitu hyvin ja viestittäminen asiakkaalle on hyvää, mahdollistuu myös mahdollisten haasteiden selittäminen onnistuneesti toteutusvaiheen aikana. Mahdollisia haasteita ovat muun muassa valitusajat, muutoksenhakuajat sekä työmaavaiheen aikaiset tuotanto-ongelmat.

Hankintalain noudattaminen korostuu tässä ajassa ja tulevaisuudessa enenevässä määrin. Siksi on tärkeää sisäistää hankkeiden kilpailutussäännöt kaikissa kynnysarvojen ylittävissä ja alittavissa hankinnoissa. Myös hankintalain periaatteellinen noudattaminen muissa hankintamenettelyjen muodoissa kuin kilpailuttamalla, on tärkeää, sen vaikutuksella yhtenäistää hankintojen menettelytapoja hankintayksikössä ja toimittajien tietoisuus hankintamenettelyjen pelisäännöistä kirkastuu.

Lähteet

1. Perehdytysopas 2019.doc. 2019. Espoo: Espoon kaupunki. Luettu 1.5.2021.
2. Tilapalveluiden perehdytyskansio 2019. Luettu 3.8.2021.
3. Julkisen hankinnan ohjeistus perustuen hankintalakiin. 2020. Verkkoaineisto. Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. <<https://www.hankinnat.fi/mika-julkinen-hankinta/mika-julkinen-hankinta>>. Luettu 8.7.2021
4. Hankintalaki. 2016. Verkkoaineisto. Finlex ajantasainen lainsäädäntö. <[https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161397, 2§,27§,28§](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161397,2§,27§,28§)>. Luettu 13.9.2021.
5. Mikä on kynnysarvo perustuen lakitietoon. 2021. Verkkoaineisto. Minilex. <<https://www.minilex.fi/a/mik%C3%A4-on-kynnysarvo>>. Luettu 11.9.2021.
6. EU- ja kansalliset kynnysarvot. Voimassa 2021. Verkkoaineisto. Työ- ja Elinkeinoministeriö. <<https://tem.fi/eu-ja-kansalliset-kynnysarvot>>. Luettu 11.9.2021.
7. Mikä on hankintayksikkö perustuen lakitietoon. 2021. Verkkoaineisto. Minilex. <<https://www.minilex.fi/a/mik%C3%A4-on-hankintayksikk%C3%B6>>. Luettu 12.9.2021.
8. Kansallinen hankinta Word kaupungin ohje Essissä, Teams-tiimi hankinnat, tiedostot. Luettu 19.6.2021.
9. Kilpailullinen neuvottelumenettely ohjeistus. 2007. Verkkoaineisto. Motiva. <<https://motiva.fi/files/878/talotekniikan-korjaaminen-kilpailullisella-neuvottelumenettelylla.pdf>>. Luettu 16.6.2021.
10. Espoon kaupungin hankintakoulutus tekniselle sektorille. Luettu 11.8.2021.
11. Suora hankinta Word kaupungin ohje Essissä, Teams-tiimi hankinnat, tiedostot. Luettu 22.6.2021.
12. TYT pienhankintaohje pdf 2020, Espoon kaupunki Teams hankinta ja sopimusaamu ohjeistukset. Luettu 14.9.2021.